

Slika 19. i 20. Odvaljena lopatica

Pored navedenih osobina treba evidentirati sve eksterijerne mane, kao što su: ulegnuta leđa, ulegnute slabine, šaranasta leđa, odvaljena lopatica, širok stav prednjih nogu, „X“ stav nogu, rašireni papci, uvijeni (rol) papci, suviše oborena karlica, krovaste sapi, kao i sve mane vimena.

Dodatne informacije možete dobiti od članova radne grupe učesnika na projektu „Unapređenje robne proizvodnje u stočarstvu“, čiji je finansijer Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije.

Agronomski fakultet u Čačku Univerziteta u Kragujevcu
Cara Dušana 34, 32000 Čačak, Srbija
Tel. +381 303 400,
e-mail:afdekanat@kg.ac.rs

Radna grupa:
Dr Milun Petrović, dr Vladimir Dosković,
dipl. ing. Simeon Rakonjac, Dr Radojica Đoković,
Dr Biljana Veljković, mr Ranko Koprivica,
dipl. ing. Miloš Petrović

UNAPREĐENJE ROBNE PROIZVODNJE U STOČARSTVU

UNIVERZITET U KRAGUJEVCU
AGRONOMSKI FAKULTET U
ČAČKU

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I
ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE
REPUBLIKE SRBIJE

UPUTSTVO ZA LINEARNO OCENJIVANJE HOLŠTAJN FRIZIJSKE RASE

ČAČAK, 2015.

Procena eksterijera goveda

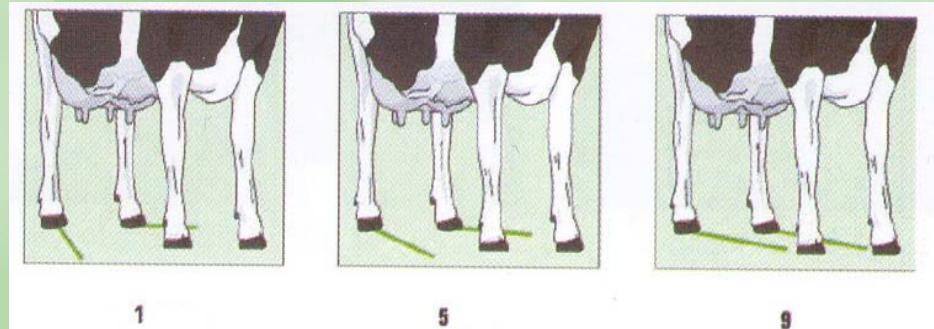
Ocena eksterijera krava mlečnog smera proizvodnje (holštajn frizijska rasa) prema istom Pravilniku podrazumeva ocenu sledećih osobina, koje su razvrstane u 2 grupe: telesna građa i vime.

Tabela 1. Osobine po Pravilniku (Službeni glasnik RS 21/96) za ocenjivanje krava holštajn frizijske rase

Telesna građa	Vime
-visina krsta	-povezanost prednjeg vimena
-snaga i kapacitet	-visina zadnjeg vimena
-mlečne karakteristike	-širina zadnjeg vimena
-širina karlice	-dubina vimena
-položaj karlice	-jačina centralnog ligamenta
-položaj zadnjih nogu	-skladnost vimena
	-položaj sisa
	-dužina sisa
Učešće pojedinih grupa osobina u ukupnoj oceni za eksterijer (u %)	
40	60

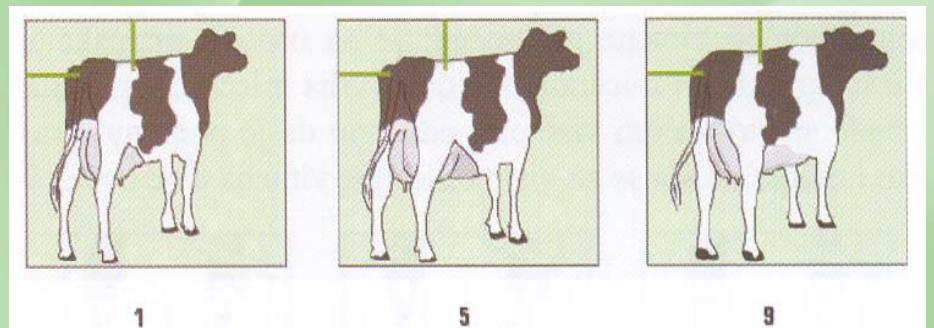
Učešće ocena po grupama osobina u ukupnoj oceni za eksterijer kod holštajn frizijske rase je: telesna građa : vime = 40% : 60%

Kod ocene eksterijera holštajn frizijske rase (linearna ocena tipa i telesne razvijenosti) ocenjuju se osobine koje definišu telesnu građu (okvir grla), fundament (stanje nogu i papaka), mlečni karakter grla, vime i telesnu kondiciju. Prema preporukama ICAR –a (International Committee for Animal Recording), predviđene su osobine za ocenu mlečnog tipa, prikazane u narednoj tabeli. Ukupna ocena za eksterijer se utvrđuje na osnovu ocena za: telo (okvir) : mlečni karakter : papke i noge : vime u odnosu 25% : 10% : 25% : 40%. Ocena za eksterijer može biti i drugačije utvrđena što se precizira odgajivačkim programom za rasu ili populaciju goveda.

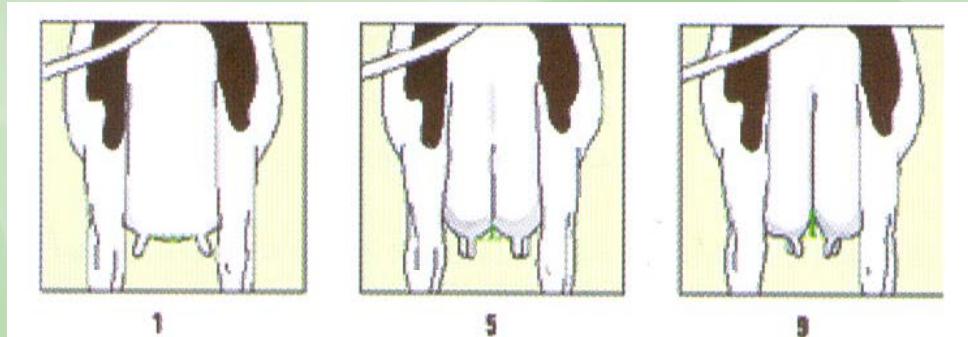
Slika 17. Kretanje krava

Pri oceni eksterijera potrebno je grla proceniti pri kretanju (način hoda), što je važno pri slobodnom načinu držanja. Kretanje u velikoj meri zavisi od stanja zglobova, stavova nogu i stanja papaka. Potrebna je redovna korekcija papaka (dva puta godišnje). Poželjan je duži korak sa papcima usmerenim pravo, kranijalno.

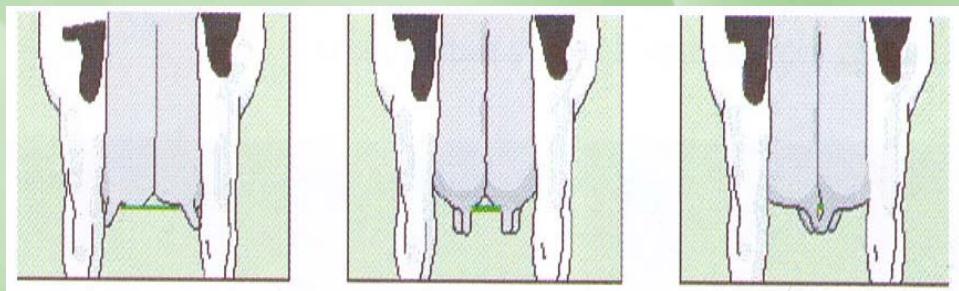
Slika 18. Telesna kondicija

Ocena telesne kondicije treba da bude u saglasnosti sa fazom laktacije i fazom bremenitosti plotkinje. Kondicija se procenjuje na osnovu masnih naslaga na sednjačnim i bedrenim kvrgama. Kondicija varira u jednom proizvodnom i reprodukcionom ciklusu plotkinje. Treba nastojati održavati grla u priplodnoj kondiciji, pre svega pravilno izbalansiranim obrocima.

Slika 15. Centralni ligament

Centralni ligament se ocenjuje posmatranjem mlečnog ogledala i dubine useka koji razdvaja mlečno ogledalo. Poželjan je izražen centralni ligament koji deli mlečno ogledalo na dve polovine. Optimalna linearna ocena je 8 i 9.

Slika 16. Položaj zadnjih sisa

Položaj zadnjih sisa se ocenjuje posmatranjem njihove postavljenosti u odnosu na centar Četvrti. Nepoželjne su široko postavljene i u stranu stršeće sise. Optimalne su sise postavljene u centru (vrhovima usmerene ka dole) ili blago ka unutra usmerene sise (optimalna ocena 5)

Linearna ocena krava holštajn frizijske rase

Linearu ocenu krava bi trebalo vršiti najkasnije 4 meseca nakon teljenja, a ne pre isteka 15 dana po teljenju (zbog eventualno prisutnih edema vimena). Optimalno bi bilo da se krave ocenjuju u prva dva meseca nakon teljenja (pre svega zbog stanja vimena).

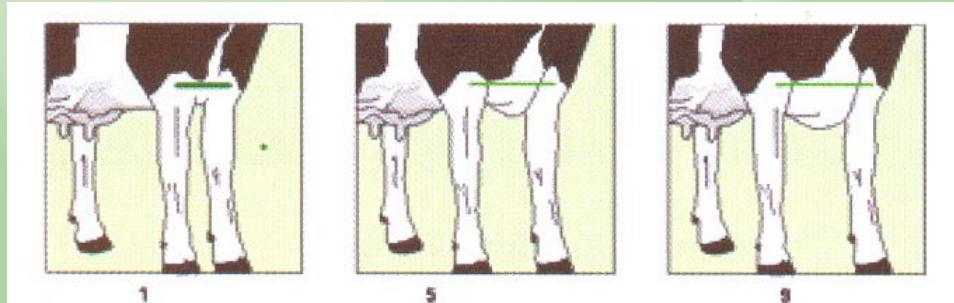
Tabela 2. Osobine koje se ocenjuju pri linearnoj oceni krava holštajn frizijske rase (ICAR, 2009)

Naziv grupe	Osobine
Telo (okvir) grla	<ul style="list-style-type: none"> - visina tela krsta - širina grudi - dubina trupa - ugao karlice - širina karlice
Mlečni karakter	<ul style="list-style-type: none"> - uglatost rebara
Fundament (noge i papci)	<ul style="list-style-type: none"> - položaj zadnjih nogu, sa zadnje strane - položaj zadnjih nogu, sa strane - ugao papaka
Vime	<ul style="list-style-type: none"> - vezanost prednjeg vimena - pozicija prednjih sisa - dužina sisa - dubina vimena - visina zadnjeg vimena - centralni ligament - položaj zadnjih sisa
Kretanje životinje	<ul style="list-style-type: none"> - ocena kretanja
Telesna kondicija	<ul style="list-style-type: none"> - ocena telesne kondicije

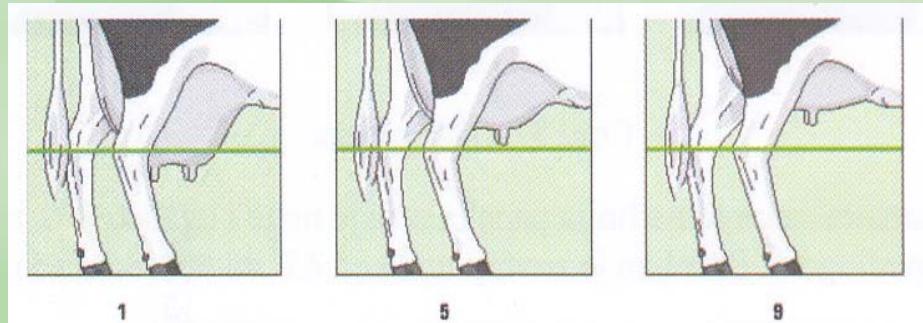
Slika 1. Visina tela (krsta)

Visina tela se meri i zražava u cm. Ocena za visinu tela daje se u rasponu od 1 do 9, pri čemu su kriterijumi različiti u pogledu visine za prvotelke i starije krave. Poželjene su plotkinje sa većom visinom tela (krsta) koje dobijaju maksimalnu ocenu 9. Kriterijumi za dobijanje ocena (1 do 9) u odnosu na visinu krsta izraženu u cm, definišu se za konkretne holštajn populacije.

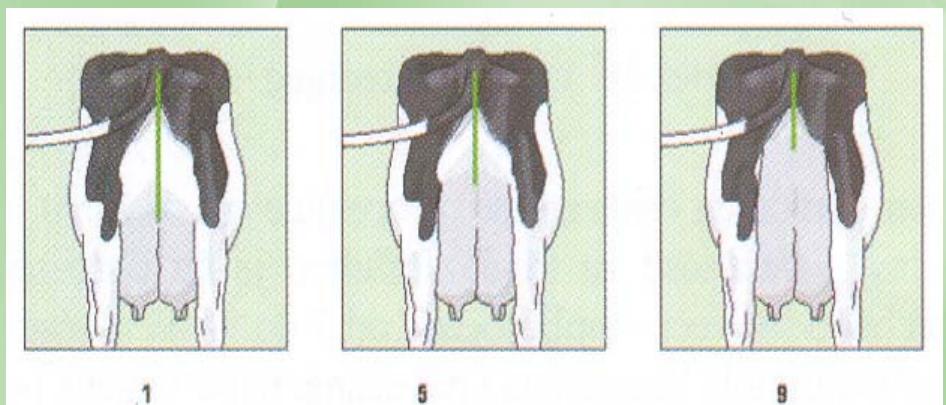
Slika 2. Širina grudi

Širina grudi (prsa) meri se sa prednje strane grudi, između vrhova prednjih nogu, pri čemu se procenjuje i jačina kostiju prednjih nogu. Prosečna ocena je 5 (širina 21 cm), a svaka sledeća ocena nosi po 2 cm po poenu. Poželjna su grla sa srednjim širinama prsa od 23 do 25 cm (ocene 6 odnosno 7) i jačim kostima nogu. Srednja širina prsa, predstavlja kompromis između konstitucije i mlečnog karaktera grla.

Slika 13. Dubina vimena

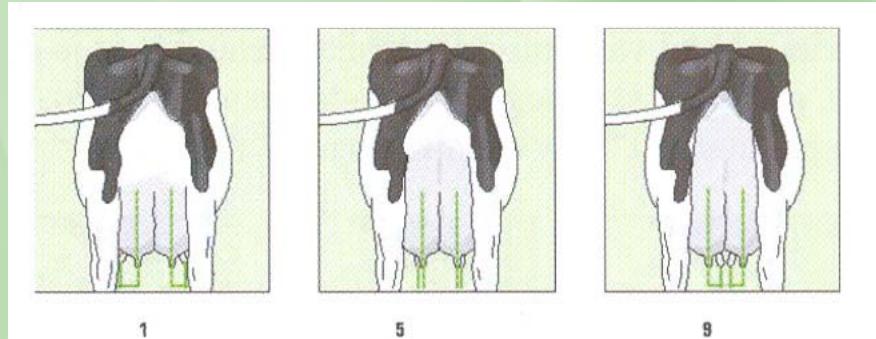
Dubina vimena se ocenjuje na osnovu postavljenosti baze vimena u odnosu na horizontalu povučenu kroz skočne zglobove. Optimalno je da se baza vimena završava u visini 6-9 cm iznad nivoa skočnog zgloba i takvo vime dobija ocene 5 ili 6 koje su poželjne.

Slika 14. Visina zadnjeg vimena

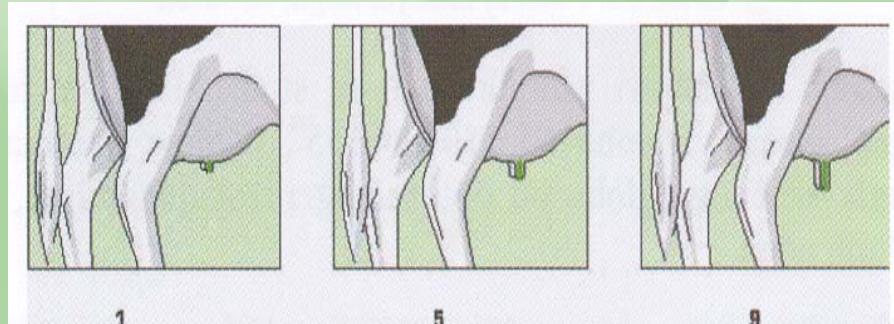
Visina zadnjeg vimena se procenjuje na osnovu razmaka između dna vulve i spoljašnjeg nabora mlečnog ogledala (vrha mlečnog ogledala). Poželjno je da vime bude sa što većom visinom odnosno da je pomenuto rastojanje što manje (20 cm i manje), kada se za visinu zadnjeg vimena daje ocena 9.

Vezanost prednjeg vimena se procenjuje na osnovu njihovog pružanja napred, pod trbuhi i vezanost za trbuhi. Poželjno je da ugao spoja prednje strane vimena i trbuha bude što veći – tuplji (ocene od 7 do 9). Vezanost vimena sa starošću krave slabi zbog popuštanja ligamenata i povećanja mase vimena posle prve laktacije.

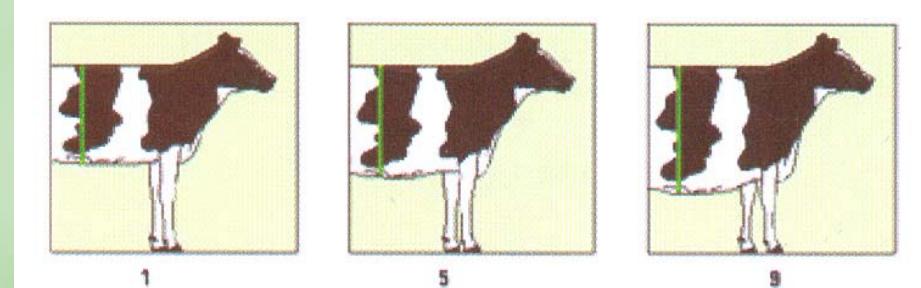
Slika 11. Pozicija prednjih sisa

Položaj prednjih sisa se ocenjuje u odnosu na njihovu postavljenost u odnosu na centar zadnjih četvrti. Poželjno je da su prednje sise postavljene u pravcu centra zadnjih četvrti ili blago lateralno (tada grla dobijaju ocenu 5, osnosno 6).

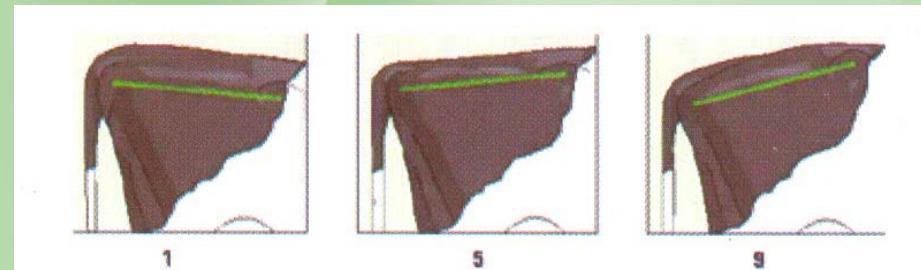
Slika 12. Dužina sisa

Optimalna dužina sisa je 5 cm (ocena 5), a prečnik 2,5 cm. Povećanje ili smanjenje dužine sisa po svakom cm nosi po jedan poen.

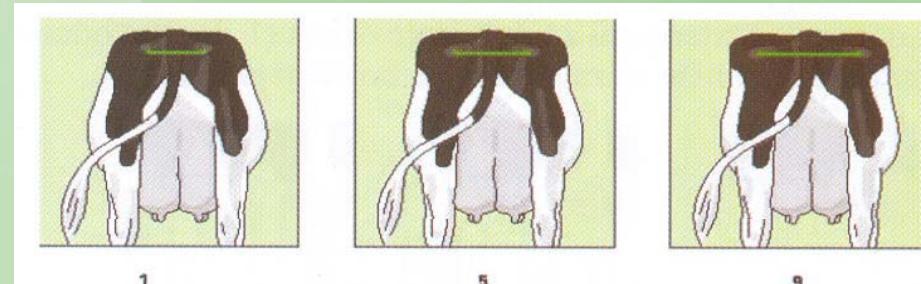
Slika 3. Dubina trupa

Dubina tela se meri i zražava u cm, a merenje se vrši u regiji zadnjeg rebra. Ocena za dubinu tela se daje u rasponu od 1 do 9, pri čemu su različiti kriterijumi za prvotelke i starije krave. Poželjne su plotkinje mlečnog tipa, sa umereno dubokim trupom (ocena 7).

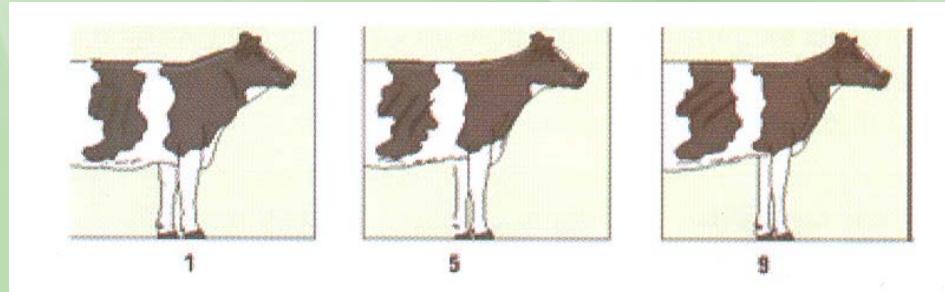
Slika 4. Ugao karlice

Ugao karlice ocenjuje se na osnovu nagiba linije povučene između gornje ivice bederne kvrge (*tuber coxae*) i gornje ivice sednjačne kvrge (*tuber ischi*) u odnosu na horizontalnu liniju povučenu iz *tuber coxae* prema repu. Poželjna je blago oborena karlica, koja odstupa od horizontalne linije za 4 do 5 cm (takva grla dobijaju ocenu 5).

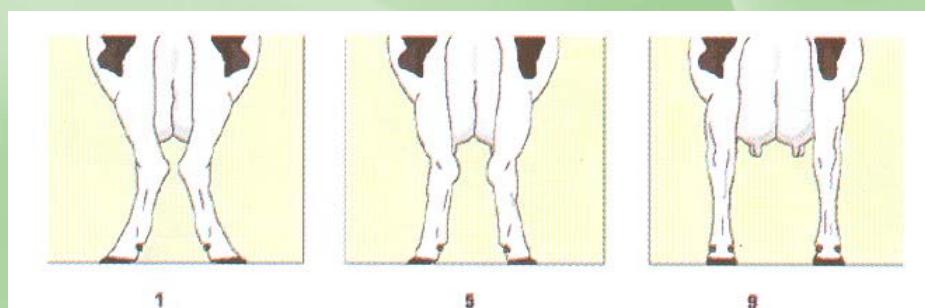
Slika 5. Širina karlice

Širina karlice se meri i zražava u cm i predstavlja rastojanje između sednjačnih kvrga (*tuber ischi*). Ocena za širinu karlice se daje u rasponu od 1 do 9, pri čemu su različiti kriterijumi za prvotelke i starije krave. Poželjne su plotkinje sa većom širinom karlice (22 do 26 cm), odnosno ocenama od 7 do 9.

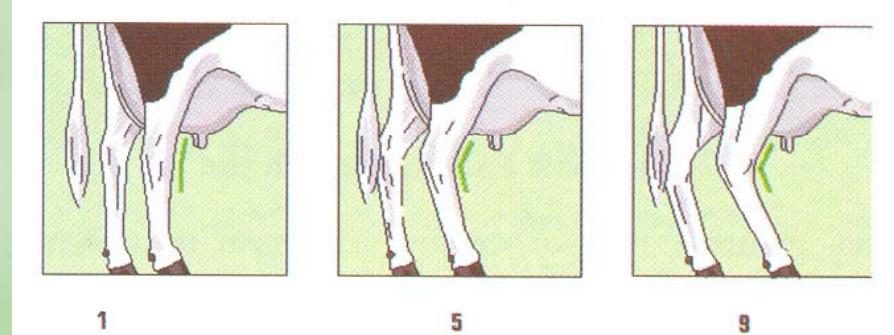
Slika 6. Uglatost rebara

Uglatost rebara je osobina koja definiše mlečni karakter grla. Poželjna su koso postavljena rebra, usmerena ka vimenu, jasno uočljiva sa velikim rastojanjem između rebara (rebra su otvorena). Takva grla dobijaju maksimalnu ocenu 9, koja je optimalna za mlečni tip. Pored uglatosti, za procenu mlečnog karaktera grla, bitni su istaknutost grebena, finoča kostiju (nisu poželjne grube, masivne kosti) i sl.

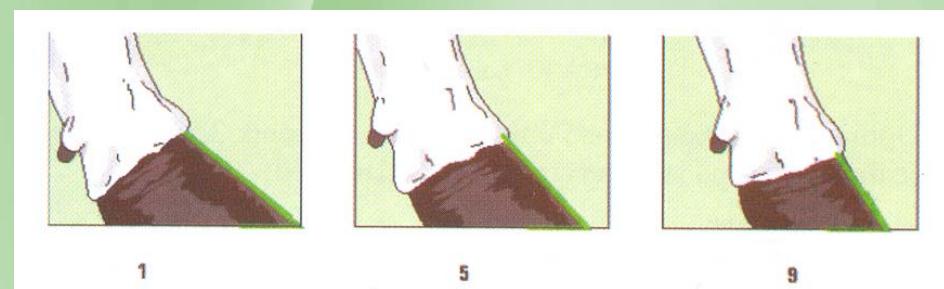
Slika 7. Položaj zadnjih nogu, sa zadnje strane

Položaj zadnjih nogu posmatran sa zadnje strane treba da bude paralelan, sa paralelnim papcima usmerenim napred i skočnim zglobovima suvim (neupadljivim). U toj varijanti grlo dobija ocenu 8 koja je optimalna. Ako su noge paralelne, a u regiji skočnog zgloba odstupaju lateralno, dobijaju ocenu 9 kada je u stvari prisutan „O“ stav zadnjih nogu.

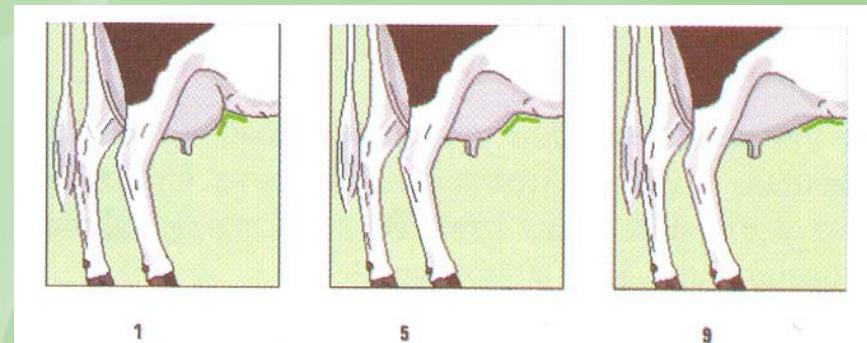
Slika 8. Položaj zadnjih nogu sa strane

Posmatraju se stavovi zadnjih nogu sa strane. Poželjan je prosečan unutrašnji ugao skočnog zgloba od 150° do 155° , a to je linearna ocena 5. Odstupanja ugla skočnog zgloba od optimalnog uzrokuju sabljast odnosno strmi stav zadnjih nogu.

Slika 9. Ugao papaka

Posmatra se prednja linija papaka zadnje noge i ugao koji ta linija zaklapa sa podlogom. Poželjan je srednji ugao od 45° do 50° (ocena 5).

Slika 10. Vezanost prednjeg vimena